

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

A menekültügyi őrizet dilemmája

Szerző: Dr. Pallagi Orsolya

2017. február 28.

Bevezetés

Magyarországon ma különösen aktuális kérdés a menedéket kérők helyzete. Egymás után jelennek meg újságcikkek, hangzanak el médiában riportok, melyekben a megkérdezettek fejtik ki véleményüket a 3. országból érkező menedékkérőkkel kapcsolatban. Tény, hogy a probléma adott, arra sürgősen megoldást kell találni.

Munkámnak köszönhetően kerültem közelebbi kapcsolatba a menekültügyel. 2014. szeptember és 2015. decembere között segitettem a Debreceni Járásbíróságon azon bírák munkáját, akiknek egyik feladatát képezte a menekültügyi őrizet meghosszabbításával kapcsolatos döntéshozatal. Feladatköröm ellátása során a témával kapcsolatosan a vonatkozó hatályos jogi szabályozáson - beleértve az európai uniós irányelveket, nemzetközi szabályokat, iránymutatásokat - túlmenően több cikket, tanulmányt olvastam, különböző konferenciák keretén belül meghallgattam a menekültügyi eljárás résztvevőit, beleértve több eljáró bírót, nemzetközi szervezetek tagjait, a menekültügyi hatóság képviselőit, az ügygel foglalkozó elismert szaktekintélyeket és néhány menedékkérelmért folyamodó külföldi állampolgárt. Elmondhatom, hogy nagyon ambivalens érzéseim vannak a témával kapcsolatosan, különösen, olyan emberek vonatkozásában, akiknek a lehető legtávolabb kellene állnia olyan intézkedéstől, ami bármilyen mértékben is korlátozza jogait és ez az intézkedés nem is akármilyen mértékben teszi azt. Ahogyan pár sorral feljebb említettem a személyes érintettségem a témával kapcsolatosan bő egy évre tehető, és bár ezen időtartam nem tekinthető hosszúnak, azonban a pár sorral fentebb említett ellentmondásos érzések okán határoztam el, hogy a kitisztulás reményében - igyekezve az objektív mezsgye határán maradni - egy kicsit elmélyülök a témában és megpróbálom összefoglalni a menekültügyi őrizettel kapcsolatban rendelkezésre álló joganyagot, álláspontokat megfűszerezve egy kis személyes tapasztalattal.

II. Menekültügyi őrizet jogalapja

Az Európai Unió Alapjogi Chartája 18. cikkelyének értelmében a menedékjogot biztosítani kell. Az 1951. évi genfi egyezmény 31. cikke szerint a menedékkérők nem büntethetők az országba való jogellenes belépésük, vagy tartózkodásuk miatt feltéve, hogy haladéktalanul jelentkeznek a hatóságoknál és kellőképpen megindokolják jogellenes belépésüket, illetőleg jelenlétüket.

Ugyanezen cikk kimondja azt is, hogy az ilyen menekültek mozgási szabadsága nem korlátozható a szükséges mértéket meghaladóan és ilyen korlátozásokat csak addig alkalmaznak, amíg jogi helyzetük az illető országban rendezést nem nyert, illetőleg más országba nem nyernek bebocsátást.

Az 1993. évi XXXI. törvénnyel a magyar jogrendbe iktatott Emberi Jogok Európai Egyezménye (EJEE) a szabadságtól megfosztás jogszerű eseteinek kimerítő felsorolását adja az 5. cikkben. Attól eltérő okból szabadságától megfosztani senkit nem lehet, legfeljebb ha az állam „háború, vagy a nemzet létét fenyegető más rendkívüli helyzet állapot” esetén derogációt kér. Az EU irányelvei nem teremthetnek önálló jogalapot a fogvatartásra, annál is kevésbé, mert mind a Befogadási irányelv, mind az Eljárási irányelv alárendeli magát a Genfi Egyezménynek, az EJEE-nek és az Alapvető Jogok Chartájának.

Az EJEE 5. cikke (1) bekezdése kimondja, hogy mindenkinek joga van a szabadságra és a személyi biztonságra, valamint azt, hogy szabadságától senkit sem lehet megfosztani, majd a.)-tól f.) pontig terjedően felsorolja azon kivételeket, amikor törvényben meghatározott eljárás útján lehetségesnek tartja a menedékkérők őrizetbe vételét. Ez azt jelenti, hogy a nemzeti jogban anyagi jogi és eljárási szabályokat kell megállapítani, amelyek rendelkeznek arról, hogy egy személyt mikor és milyen körülmények között lehet fogva tartani. Ez a cikkely nem pusztán visszautal a nemzeti jogra, hanem a jog „minőségére” is vonatkozik, amennyiben megköveteli, hogy az összeegyeztethető legyen a jogállamisággal. Ahhoz, hogy a jog elérjen egy bizonyos minőséget kellően hozzáférhetőnek, pontosnak és alkalmazásában kiszámíthatónak kell lennie, az önkényesség veszélyének elkerülése érdekében.¹ Az Egyezmény értelmében annak érdekében, hogy a fogva tartás ne legyen önkényes jóhiszeműnek kell lennie vagyis az őrizetnek szorosan kapcsolódnia kell az őrizet okához, a fogva tartás helyének és feltételeinek megfelelőnek kell lennie, az őrizet hossza nem haladhatja meg a kitűzött célhoz ésszerűen szükséges időtartamot. Az eljárást kellő gondossággal kell lefolytatni és a kitoloncolásnak reális esélye kell, hogy legyen. Ebből pedig az következik, hogy az őrizet önkényes, amennyiben a fogva tartó hatóságok nem jóhiszeműen jártak el.

Az EJEE 5. cikkének értelmezéséhez, azaz a jogszerű fogvatartás és az ellene nyújtható jogorvoslat értelmezése kapcsán, az Emberi Jogok Európai Bírósága kijelentette, hogy a fogva tartás jogszerűségének felülvizsgálata nem korlátozódhat a belső jognak megfelelőesség vizsgálatára, mert a

---

¹Kézikönyv a menekültügyre, határookra és bevándorlásra vonatkozó európai jogról. 2014. évi kiadás 164.o.

fogva tartásnak (és az ellene kínált jogorvoslatnak) EJEE-vel is összeegyeztethetőnek kell lennie. A fogva tartás nem lehet önkényes, az alapjául szolgáló szabálynak hozzáférhetőnek (érthetőnek) és precíznek kell lennie. Önkényes lehet a fogva tartás akkor is, ha a belső jognak megfelel, de nemzetközi emberi jogi követelményekbe és az EJEE-be ütközik. Ezen követelmények szerint a fogva tartást jóhiszeműen kell alkalmazni, szorosan kell kapcsolódnia ahhoz az okhoz, amelyet a kormány a fogva tartás alapjaként megjelölt, a fogva tartás helyének és körülményeinek megfelelőeknek kell lenniük, a fogva tartás hossza nem haladhatja meg a cél eléréséhez ésszerűen szükséges tartamot.²

A magyar joganyagba a menekültügyi őrizet intézményének bevezetésére 2013. július 1. napjától került sor, melynek a korábbi, 2012. december 31-ig hatályban volt idegenrendészeti őrizet volt (nem közvetlen) előzménye. A menekültügyi őrizet szabályozásának alapja a Tanács 2003. január 27-i a menedékkérők befogadásának minimumszabályainak megállapításáról szóló 2003/9/EK irányelv (Befogadási irányelv) rendelkezéseit 2015. július 20-ával leváltó az Európai Parlament és a Tanács a nemzetközi védelmet kérelmezők befogadására vonatkozó szabályok megállapításáról című, 2013. június 26-i 2013/33/EU irányelv (Új Befogadási Irányelv), mely irányelvek a közös európai menekültügyi rendszert is magában foglaló menekültpolitika keretében kerültek kidolgozásra szem előtt tartva, hogy az Európai Unió célkitűzése a szabadság, a biztonság és a jog érvényesülésén alapuló olyan térség fokozatos létrehozása, amely nyitva áll mindazok számára, akik kényszerítő körülmények miatt jogosan keresnek védelmet az Unióban.³

A menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény (Met.) rendelkezik a menekültügyi őrizet főbb szabályairól. A menekültügyi őrizet már elnevezésében is problematikus hiszen kicsit azt sugallja, mintha az akivel szemben elrendelik bűncselekményt követett volna el, holott ezen intézkedésnek a célja más, az hogy a kérelmező rendelkezésre állását biztosítsa a menekültügyi eljárás alatt, amíg elismerés iránti kérelme elbírálásra nem kerül.

A Met. a menekültügyi őrizet célját a 33. §-ban foglaltak biztosításában jelöli meg, azaz többek között annak kiderítésében, hogy "fennállnak-e az elismerését kérő külföldi menekültként, oltalmazottként vagy menedékesként történ elismerésének feltételei".

---

² Kézikönyv a menekültügyre, határookra és bevándorlásra vonatkozó európai jogról. 2014. évi kiadás 164.o.

³ Dr. Kiss Árpád: A menekültügyi őrizettel kapcsolatos szabályozás, valamint egyes felmerülő kérdések, 2014.

Ez azonban nem szerepel az EJEE 5. cikkében. Míg az idegenrendészeti őrizet - amelynek célja a jogellenesen tartózkodó eltávolításának a garantálása vagy az illegális belépés megakadályozása - megfeleltethető az EJEE 5 cikk. (1) bekezdés f) pontjának - addig a menekültügyi őrizetnek az alapja a nemzetközi emberi jogi egyezményekből nem levezethető.⁴

III. A menekültügyi őrizet elrendelésének okai:

Az Új befogadási irányelv az őrizettel kapcsolatban taxatív felsorolja elrendelésének okait. Ezen irányelv 4. cikke rendelkezik arról, hogy csak a kérelmezőkre kedvezőbb eltérések megengedettek, a nemzeti jog a taxatív felsorolásnál kevesebb elrendelési okot határozhat meg, de többet nem. Az őrizet célja a kérelmező rendelkezésre állásának biztosítása a személyazonossága, állampolgársága megállapítása, adatok beszerzése esetleg belépésének engedélyezése, kiutasítása, vagy más tagállamnak történő átadása érdekében. Az őrizet elrendelésére, fenntartására csak a felsorolt célok megvalósítása érdekében, az ahhoz szükséges legrövidebb ideig kerülhet sor.

A Met. 31/A. § (1) bekezdésében - összhangban az új befogadási irányelvvel - határozza meg a menekültügyi őrizet elrendelésének, valamint meghosszabbításának okait.

Abban az időszakban, amíg részt vettem a menekültügyi őrizet meghosszabbításával kapcsolatos feladatokban a Met. alábbi szövegezése volt az irányadó. Ennek ismertetése előtt utalni kívánok arra, hogy az előbbi jogszabályhely hatályos szövege nem sokban különbözik az alábbiól, változás a cél, valamint a b,) c.) és d.) pont tekintetében szembeötlő.

A menekültügyi hatóság a 33. §-ban, illetve a 49. § (5) bekezdésében foglaltak biztosítása céljából - a 31/B. §-ban meghatározott korlátozások figyelembevételével - menekültügyi őrizetbe veheti azt az elismerését kérőt, akinek tartózkodási jogcíme kizárólag az elismerés iránti kérelem benyújtásán alapul, ha

a) az elismerését kérő személyazonossága, illetve állampolgársága nem tisztázott, ennek megállapítása érdekében,

b) az elismerését kérő a hatóság elől elrejtőzött vagy a menekültügyi eljárás lefolytatását más módon

---

⁴Menekültügyi Joggyakorlat-elemző Kúria Munkacsoportjának 2014. októberi összefoglaló véleménye

akadályozza,

c) alapos ok miatt feltehető, hogy az elismerését kérő a menekültügyi eljárás lefolytatását késlelteti vagy meghiúsítja, illetve szökésének veszélye áll fenn, a menekültügyi eljárás lefolytatásához szükséges adatok megállapítása érdekében,

d) az elismerését kérő őrizetbe vétele a nemzetbiztonság, illetve a közbiztonság vagy - a kötelező tartózkodásra kijelölt helyen irányadó magatartási szabályok súlyos vagy ismételt megsértése esetén - a közrend védelme érdekében szükséges,

e) a kérelem előterjesztésére repülőtéren eljárásban került sor, vagy

f) a számára előírt megjelenési kötelezettséget az elismerését kérő felszólításra sem teljesítette, és ezzel akadályozza a dublini eljárás lefolytatását.

Munkám során azt tapasztaltam, hogy a menekültügyi hatóság leggyakrabban az a.), c.), d.) és ritkább esetben az e.) pontban fennálló ok kapcsán rendelte el a menekültügyi őrizetet, illetve kérte annak meghosszabbítását. Az elkövetkezőkben az általam említett okok közül kettőt szeretnék egy kicsit részletesebben bemutatni.

1. személyazonosító okmányok hiánya:

Az a.) pont értelmében a kérelmezők nem rendelkeznek személyazonosító okmányokkal, így a személyazonosságuk, állampolgárságuk kétséges. Ez a körülmény önmagában elvileg nem lenne elegendő az őrizet elrendeléséhez. Ebben az esetben a hatóságnak a menekültügyi őrizet meghosszabbítása iránt előterjesztett indítványában elő kell adnia, hogy melyek azok a körülmények, amik az elrendelés szükségességét alátámasztják, a menekültügyi hatóság mit szeretne tenni a személyazonosság, az állampolgárság megállapítása érdekében. Ebben a körben például hivatkozhat arra, hogy újra meg kívánja hallgatni az elismerését kérőt, fel akarja hívni az elismerését kérőt, hogy csatoljon okiratokat, melyek igazolják bemondott személyi adatainak valószínűségét, meg akar keresni szakhatóságokat. Ezen túlmenően közölnie kell azt is a menekültügyi hatóságnak, hogy mi az oka annak, hogy a rendelkezésére álló idő alatt nem sikerült a szükséges adatokat tisztázni.⁵

A Kúria menekültügyi joggyakorlat-elemző csoportjának menekültügyi őrizet kapcsán kifejtett álláspontja ezen pont kapcsán az, hogy a menekültügyi őrizet meghosszabbításáról szóló végzés

---

⁵Dr. Kiss Árpád: A menekültügyi őrizettel kapcsolatos szabályozás, valamint egyes felmerülő kérdések, 2014.

szükséges tartalmi eleme annak indokolása, hogy az őrizet fenntartása mennyiben járul hozzá az elismerését kérő személyazonossága és/vagy állampolgársága tisztázásához, ennek érdekében az egyedi ügyben milyen intézkedések megtétele szükséges akár a menekültügyi hatóság, akár az elismerését kérő részéről. Kifejti, hogy ezek fényében lehet és szükséges meghatározni az őrizet ésszerű tartamát is. Mivel a menekültügyi eljárás épp, hogy csak megindult, a menekültügyi hatóságtól még nem várható el, hogy a 72 órás őrizet időtartama alatt részletesen meg tudja jelölni, hogy milyen további adatok beszerzését kívánja az eljárás során. Azonban szükséges a meghosszabbításhoz annak a megjelölése, hogy mi az az alapos ok, ami miatt feltehető, hogy az elismerését kérő a menekültügyi eljárás lefolytatását késlelteti vagy megghiúsítja, illetve szökésének veszélye áll fenn, illetve mik azok a körülmények, amelyek kétségessé teszik az elismerését kérő személyazonosságát, állampolgárságát.

A joggyakorlat-elemző csoport álláspontja az, hogy a meghosszabbítás időtartalma a) pontos esetben tipikusan nem lehet 30 napnál hosszabb, ezen időtartam megfelelő hosszúságú ahhoz, hogy előzetes vizsgálati eljárás lefolytatásra kerüljön és részletes meghosszabbítás iránti kérelmet tudjon a menekültügyi hatóság előterjeszteni.

Kimondja, hogy mindezek figyelembevételével a menekültügyi őrizet fenntartása akkor jogszerű, ha a hatóság kellőképpen indokolja, hogy milyen tényszerű és konkrét körülmények alapján valószínűsíthető, hogy sikerül a kérelmező személyazonosságának és/vagy állampolgárságának megállapítása a döntést követő ésszerű határidőn belül, figyelembe véve a származási országgal való kapcsolatfelvétel tilalmát.

Amennyiben nyilvánvalóan megállapítható az előzetes vizsgálati eljárásban, hogy nem állami üldöztetésről van szó és a származási országgal való kapcsolat megengedhető, mert sem üldöztetéssel, sem súlyos hátránnyal nem fenyegeti, sem a kérelmezőt sem családtagjait, vagy reá tekintettel másokat, akkor sem indokolt a fogva tartás pár hétnél tovább. Ezen túl csak kivételes esetben, konkrét és rendkívüli körülmények tehetik indokolttá az őrizet fenntartását ezen az alapon (például a személyazonosító dokumentum megküldése a származási országból folyamatban van), és csak korlátozott ideig.

Ezen menekültügyi őrizeti ok a bírósági eljárásban fogalmilag nem állhat fenn, mivel kizárt, hogy a

menekültügyi hatóság a jogerős (az elismerését kérő személyi adatait is tartalmazó) határozatának meghozatalát követően további eljárási cselekményt végezzen ennek érdekében.⁶

A Met 31/A. § (1) bekezdésének a.) pontja kapcsán a gyakorlati tapasztalatom az volt, hogy a menekültügyi hatóság jellemzően többek között ezen pontra hivatkozással kérte a menekültügyi őrizet meghosszabbítását például nigériai, afgán, ghánai, eritriai, pakisztáni elismerésüket kérők vonatkozásában. Esetükben külön problémát jelentet az, hogy vagy sohasem rendelkeztek személyazonosító okmánnyal, vagy menekülésük alatt elégették azokat, abból a célból, hogy ne lehessen állampolgárságukat megállapítani, gondolván így nem lehet visszaküldeni őket hazájukba, ahol menekülésük miatt valamilyen megtorló intézkedés (pl. halálbüntetés, börtön) várna rájuk vagy életüket fenyegető egyéb fenyegetettségben lenne részük. Ezek az elismerésüket kérők a meghallgatásaik alkalmával gyakran hivatkoztak hazájukban dúló törzsi viszályokra, vallási ellentétekre, - jellemzően muzulmán-keresztény, síita-szunita ellentét -, zűrzavaros belpolitikai helyzetre, katonai szolgálat megtagadására, szomszédal kapcsolatos tulajdoni vitára, családon belüli erőszakra, melyekből fakadóan életüket veszélyben érezték. Ezen indokok akár valóságosak is lehetnek - gondolok itt azon körülményekre, melyek a média révén az érdeklődők számára is ismertek lehetnek, de egyes a kérelmezők által előadott indokok tekintetében a valóságos gyökerek majdhogynem kideríthetetlenek.

Nemrégiben megjelent cikk szerint ezen okra hivatkozással tartott menekültügyi őrizetben két hónapig egy iráni menedékkérőt a menekültügyi hatóság, mely miatt a Magyar Államot 11 ezer eurós kártérítésre és perköltség megfizetésére kötelezet az Emberi Jogok Európai Bírósága. Az Emberi Jogok Európai bírósága ítéletében megállapította, hogy az iráni menedékkérő fogvatartását indokolatlanul rendelték el a magyar hatóságok, megsértve ezáltal Emberi Jogok Európai Egyezmény cikkelyét a szabadsághoz és biztonsághoz való jogot.⁷

2. szökés veszélye, együttműködés hiánya:

A munkám során felmerült másik leggyakoribb hivatkozás jogalapja a Met 31/A. § (1) bekezdésének c.) pontja. Ezen pont alapján történő menekültügyi őrizet meghosszabbításának indítványozása kapcsán a

---

⁶ Kúria menekültügyi joggyakorlat-elemző Munkacsoportjának 2014. októberi összefoglaló véleménye

⁷ http://hvg.hu/itthon/20160705_strasbourg_birosag_jogtalan_fogva_tartas_irani_menedekker

hatóságnak elő kell adnia az alapos okot, amelyből megállapítható, hogy az elismerését kérő a menekültügyi eljárás lefolytatását késleltetné vagy megghiúsítaná, illetve amely szerint szökésének veszélye fennáll.

A joggyakorlat-elemző csoport véleménye alapján az eljárás akadályozásának vagy késleltetésének veszélye nem lehet pusztán spekulatív feltételezés, nem alapulhat pusztán a kérelmező állampolgárságán, életkorán, tisztázatlan személyazonosságán, általános magatartásán, stb.⁸

Annak vizsgálata során, hogy megkérdőjelezhető-e a kérelmező együttműködési szándéka az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága (UNHCR) a következő konkrét tényezőket javasolja figyelembe venni:

- együttműködött-e a kérelmező múltbeli eljárásokban;
- betartotta-e a kérelmező korábban a feltételes szabadlábra helyezés vagy óvadék szabályait;
- vannak-e a kérelmezőnek családi vagy közösségi kapcsolatai, vagy számíthat-e más támogató hálózatra;
- beszámol-e a kérelmező kérelmének központi körülményeiről;
- nyilvánvalóan megalapozatlan-e a kérelem.

A joggyakorlat-elemző csoport véleménye szerint számos olyan körülmény van, amely kevésbé valószínűvé (vagy kifejezetten valószínűtlenné) teszi a kérelmező szökését, illetve az együttműködés hiányát, melyeket az ügy érdemén túlmenően szintén mérlegelni kell. A menedékkérő magyarországi rokoni, baráti, társadalmi, gazdasági kapcsolatai, (akár kezdő szint) magyar nyelvtudása, korábbi munkaviszonya egyaránt értékelhető ilyen tényezőként, ahogy az is valószínűbbé teheti a kérelmező Magyarországon maradásának és a menedékjogi eljárásban való együttműködésének szándékát, ha úti céljaként nem jelöl meg másik konkrét országot, ha rendszeres orvosi vagy pszichiátriai kezelés alatt áll, vagy ha rossz fizikai vagy pszichés egészségi állapota miatt kevésbé alkalmas az utazásra. Általában a kisgyermekes családok is gyakran kevésbé „mobilak”, mint az egyedülálló menedékkérők. Hangsúlyozza a joggyakorlat-elemző csoport azonban azt, hogy míg mindezek erősíthetik az őrizet szükségességének vélelmét, addig e tényezők hiánya/ellentéte (családi kapcsolatok hiánya, másik úti cél megjelölése, jó fizikai állapot, stb.) nem tekinthető az őrizet szükségességét megalapozó

---

⁸ Kúria Menekültügyi joggyakorlat-elemző Munkacsoportjának 2014. októberi összefoglaló véleménye

körülményeknek.⁹

A joggyakorlat -elemző csoport utal arra, hogy pusztán egy menedékkérő állampolgársága - és a nemzetközi védelem megszerzésének ez alapján vélt esélye - alapján nem lehet dönteni őrizetbe vételéről, ez csak az egyik értékelhető körülmény. A Magyar Helsinki Bizottság észrevételében jelezte, hogy tapasztalatai szerint bizonyos állampolgárságú (például pakisztáni, koszovói, algériai, grúz, nigériai, ghánai, mauritániai, bangladesi, indiai, stb.) menedékkérők jóval nagyobb eséllyel kerülnek menekültügyi őrizetbe, mint más országokból származó társaik. Leszögezte azt, hogy az a tény, miszerint egy ország állampolgárai *általában* nem rendelkeznek üldözéstől vagy súlyos sérelemtől való megalapozott félelemmel, nem jelenti azt, hogy e csoport valamely tagjának nemzetközi védelem iránti jogos igénye fogalmilag kizárt lenne (attól mert egy adott országban épp nem zajlik fegyveres konfliktus vagy viszonylag demokratikus a politikai berendezkedés még könnyen elfordulhat, hogy egyes egyének üldözésnek vannak kitéve például vallásuk, társadalmi szerepük, szexuális irányultságuk, stb. alapján).¹⁰

Tapasztalatom az előbbieken előadottak tekintetében egyrészt az, hogy való igaz, miszerint kisgyermekes családok nehezebben mozognak, mint az egyedülálló menedékkérők, mégis az ő esetükben szinte minden alkalommal az indokolt végzés hirdetményi kézbesítése vált szükségessé, mivel mire arra került sor, hogy a bíróság megindokolja az őrizet meghosszabbítása kapcsán hozott döntését, már nem volt kinek kézbesíteni a határozatot.

Munkám során azt tapasztaltam, hogy a menekültügyi hatóság indítványában ezen pontra hivatkozással a menekültügyi őrizet meghosszabbítását az alábbi indokokkal támasztotta alá: elégséges anyagi fedezet hiánya az elismerését kérő és családja magyarországi megélhetéséhez, lakhatása nem biztosított, magyarországi kötődése, itt élő rokona nincs, célországként más országot jelölt meg, jellemzően Németországot, Olaszországot vagy Franciaországot, munkavállalás vagy ott élő családtagokhoz való csatlakozás céljából. Az elismerését kérő szökése veszélyének fennállása körében azt adta elő a menekültügyi hatóság, hogy egyszer már kivonta magát a menekültügyi eljárás alól azzal, hogy például a számára kijelölt szálláshelyet engedély és előzetes bejelentés nélkül elhagyta,

---

⁹ Kúria Menekültügyi joggyakorlat-elemző Munkacsoportjának 2014. októberi összefoglaló véleménye

¹⁰ Kúria Menekültügyi joggyakorlat-elemző Munkacsoportjának 2014. októberi összefoglaló véleménye

vagy oda el sem ment, hanem nemzetközi gyorsvonatra váltott jegyet, annak érdekében, hogy célországába eljusson; esetlegesen arra, hogy a korábban folyamatban volt menekültügyi eljárás befejezését nem várta meg, hanem azt megelőzően ismeretlen helyre távozott és későbbiekben dublini eljárás keretében került vissza Magyarországra. Ezen túlmenően az általános gyakorlati tapasztalataikra is hivatkoztak, miszerint a kérelmezők jelentős része kivonja magát a menekültügyi eljárás alól és ismeretlen helyre távozik, és utaltak még a térségben megfigyelhető migrációs eseményekre is.

A Magyar Helsinki Bizottság számos aggályt fogalmazott meg, elsősorban az őrizet túlságosan kiterjesztően megfogalmazott jogalapja, az önálló jogorvoslat lehetőségének, valamint az őrizet hatékony alternatíváinak hiánya miatt.

IV. A fogva tartás alternatívái:

A Met. 31/A. § (2) és (3) bekezdése alapján a menekültügyi őrizet elrendelésére egyedi mérlegelés esetén és kizárólag abban az esetben kerülhet sor, ha annak célja a rendelkezésre állást biztosító intézkedés alkalmazásával nem biztosítható. A menekültügyi őrizet elrendelése előtt a menekültügyi hatóság mérlegeli, hogy az (1) bekezdés szerinti cél a rendelkezésre állást biztosító intézkedés alkalmazásával biztosítható-e.

A fogvatartás alternatívájaként számos különböző megoldás ismert. Ezek esetenként együtt alkalmazandók. A Met. 2. §-a ezek közül hármat nevesít, nevezetesen a rendszeres jelentkezési kötelezettséget, a kijelölt tartózkodási hely - magánszállás, befogadó állomás, közösségi szállás vagy meghatározott megye közigazgatási területe - elrendelését, vagy a menekültügyi óvadék alkalmazását. Az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága (UNHCR) által kiadott Fogvatartás: iránymutatás elnevezésű tanulmányában (Iránymutatás) az előbbieken túlmenően az alábbiakat sorolja még fel:

a személyazonosító vagy úti okmány bevonását,

a kezes/jótálló alkalmazását,

a közösségi felügyeletet.¹¹

---

¹¹UNHCR: Fogvatartás: iránymutatás. Menedékkérők fogvatartása és a fogvatartás alternatíváira vonatkozó kritériumok és normák. 2012. 41-46.o

Ez a lista azonban nem teljes, ugyanis ebben a körben a Befogadási Irányelv és az azt 2015. július 20. napján felváltó Új Befogadási Irányelv is csak arról rendelkezik, hogy a menekültügyi őrizet elrendelését megelőzően vegye számba a tagállam, hogy van-e más olyan intézkedés, mellyel az őrizet mellőzése esetén is biztosítható az elismerését kérő rendelkezésre állása. Ezen intézkedések meghatározását, azonban a nemzeti jogra bízta.

A menekültügyi őrizetet bevezető törvény indokolása szerint a menekültügyi hatóság nem csak a kérelem regisztrálását követően, hanem az eljárás valamennyi szakaszában vizsgálja, hogy a kérelmező rendelkezésre állása érdekében szükséges-e a menekültügyi őrizet elrendelése.

V. A menekültügyi őrizet meghosszabbításának hatásköre:

A menekültügyi őrizet meghosszabbításáról a menekültügyi hatóság indítványa alapján az őrizet helye szerint illetékes járásbíróság dönt.¹² Tartalmilag ez eljárási garanciaként értékelhető, mert amennyiben a bíróság a hosszabbítás iránti kérelmet elutasítja, akkor a kérelmezőt nyomban szabadon kell engedni. Ebben az esetben a tartózkodási hely/szálláshely kijelölése és további teendők a menekültügyi hatóság feladatkörébe tartoznak. A bírósági eljárás az elrendelt őrizet fenntartásának jogi lehetőségei vizsgálatára, azaz a jövőre irányul. A bíróság a körülményeket, az eljárás állását a határozathozatal időpontjában a jövőre vonatkoztatva újra mérlegeli. Feladata, hogy kellő szakértelemmel eljárva biztosítsa a jogszabályban foglalt követelmények, köztük az alapjogok érvényre jutását. Az eljárás során szem előtt kell tartani azt is, hogy további jogorvoslat hiányában az eljáró bíróság az emberi jogok érvényesülésének, az uniós jog egységes alkalmazásának a határokon belüli utolsó fóruma.¹³

VI. Szükségesség és arányosság követelménye:

Kiemelt jelentőséggel bír az őrizet elrendelése és meghosszabbítása kapcsán az, hogy teljesül-e a szükségesség és az arányosság követelménye a döntéshozatal folyamán. Az átdolgozott Befogadási Feltételekről szóló irányelv megengedi a menedékkérők fogva tartását, ha egyéni megítélés alapján

---

¹² Met. 31/A. § (6) bekezdés

¹³Dr. Kiss Árpád: A menekültügyi őrizettel kapcsolatos szabályozás, valamint egyes felmerülő kérdések, 2014.

szükségesnek bizonyul és ha más kevésbé kényszerítő intézkedés nem alkalmazható hatékonyan.¹⁴ A Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának 9. cikke megköveteli, hogy a bevándorlással összefüggésben alkalmazott szabadságvesztés minden esetben jogszerű, szükséges és arányos legyen. Az iránymutatás szerint azt, hogy a fogva tartás adott esetben szükséges-e annak fényében kell megítélni, hogy mi a fogva tartás célja, valamint az összes körülmény alapján mennyire ésszerű megoldás. Az őrizetnek, mint a személyi szabadságot korlátozó rendelkezésnek, a kérelmező egyén adottságaival és körülményeivel arányosnak is kell lennie.

A joggyakorlat-elemző csoport álláspontja alapján az őrizet nemzetközi feltételrendszerének igen fontos része az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága (UNHCR) által kiadott 2012 irányelv-gyűjtemény a menedékkérők fogva tartásáról. Ez a szöveg az 1999. évi irányelvek helyébe lépett és a mérvadó nemzetközi jogi követelmények autentikus értelmezésnek minősül. A befogadási irányelv átdolgozásból és az ENSZ irányelveiből levezethetően a menekültügyi őrizet elrendelése körében három elvet szükséges szem előtt tartani. Az első a lépcsőzetesség elve, melynek értelmében a menekültügyi őrizet csak akkor alkalmazható, ha nincs alternatívája és erről az egyéni ügyben, a kérelmező konkrét körülményeit mérlegelve meggyőződött a döntéshozó, beleértve az őrizet meghosszabbítását jóváhagyó bíróságot. A célhoz kötött kivételesség elve, mely szerint szabadság korlátozása csak kivételes lehet, a kiinduló vélelem az, hogy a személyes szabadság alapjogának korlátozása csak nyomós közérdekből, a jog alapján valósulhat meg. A harmadik elv pedig az indokoltság elve, mely azt jelenti, hogy az őrizet legyen szükséges, ésszerű és arányos. Nem elegendő, hogy a jog lehetővé teszi az őrizet elrendelését. A döntéshozónak igazolnia kell, hogy a kérelmező konkrét körülményeit alapul véve az őrizet nem csak lehetőség, hanem szükségszerűség is, így alkalmas arra, hogy a célhoz közelebb vigyen, tehát ésszerű lépés és a szabadságkorlátozás feltételei, különösen időtartama arányos a demokratikus társadalomban legitim céllal.

Az iránymutatás a menekültügyi őrizettel kapcsolatban azt írja, hogy a menedékkéréshez való jog, az ország területére történő irreguláris belépés vagy ott tartózkodás esetén a büntetés alóli mentesség, a személyes szabadsághoz és biztonsághoz való jog és a mozgásszabadság együttesen azt jelenik, hogy a menedékkérők fogva tartását csak végső esetben kivételesen szabad alkalmazni, vagyis főszabályként

---

¹⁴Átdolgozott Befogadási Feltételekről szóló Irányelv 8. cikk (2) bekezdés, 28. cikk (2) bekezdés, Dublini Rendelet preambuluma 20 (bekezdés), Kézikönyv a menekültügyre, határookra és bevándorlásra vonatkozó európai jogról. 2014. évi kiadás 165.o.

törekedni kell a menedékkérők személyes szabadsághoz való jogának biztosítására.¹⁵ Mivel a szabadsághoz való jog alapvető jog, ezért a fogva tartás elrendelése előtt minden esetben részletesen meg kell vizsgálni, hogy az adott törvényes cél érdekében szükséges-e a fogva tartás alkalmazása.

Az arányosság vizsgálata - az egyéniesítés alapelvének érvényesítésével - azt jelenti, hogy nagyobb súllyal esik latba a kérelmező egyéni sérülékenysége, illetve az őrizet által okozott testi és lelki kár (vagy ennek súlyos veszélye), mint az őrizetbe vételhez vagy őrizetben tartáshoz kapcsolódó közpolitikai, társadalmi érdek.

Hasonlóan a szükségességi teszthez, itt is elképzelhető, hogy az arányosságot megkérdőjelező tényezők az őrizet során merülnek föl vagy válnak ismertté, melyeket az őrizet meghosszabbítása körében értékelni kell. Például a kérelmező súlyos poszttraumás stressz zavara és depressziója csak az őrizetben válik akuttá, és csak itt kerül sor ezek diagnosztizálására. A kérelmező „stigmatizáló” tulajdonságát (például homoszexualitását, HIV-fertőzöttségét, stb.) próbálja eltitkolni, az azonban az őrizet folyamán kitudódik, és a kérelmező rendszeres zaklatásához, bántalmazásához vezet. A kérelmező nemzetközi pénzküldő szolgáltatón keresztül birtokába jut a menekültügyi óvadék letételéhez szükséges összegnek vagy kiderül, hogy a kérelmező korábbi magyar állampolgárságú partnere hajlandó befogadni a kérelmezőt saját lakásába stb.

A döntési folyamatban mérlegelendő tényezők közé tartozik a menedékjogi eljárás aktuális szakasza, a szándékolt célállomás, a családi és/vagy közösségi kötődések, az érintett korábban tapasztalt szabálykövető magaviselete/jelleme, a szökés kockázata, illetve az, hogy hajlandó-e együttműködni, és tisztába van-e annak fontosságával.

VI.1. Család:

Számtalan kérdést vet fel a kisgyermekkel érkező menedékkérők esete.

A joggyakorlat-elemző csoport álláspontja szerint a kiskorú gyermekekkel érkező családok menekültügyi őrizetével összefüggő fontos szempont, hogy a Met. 31/B. § (3) bekezdésében foglalt

---

¹⁵UNHCR: Fogvatartás: iránymutatás. Menedékkérők fogvatartása és a fogvatartás alternatíváira vonatkozó kritériumok és normák. 2012. 15-21.

feltétel rendszerszinten nem teljesül, vagyis a kisgyermekes családok őrizetét úgy rendeli el a menekültügyi hatóság (és hagyja jóvá a bíróság), hogy a gyermek mindenek felett álló érdekének tényleges vizsgálata egyáltalán nem képezi a menekültügyi őrizet elrendelését eredményező eljárás tárgyát. A gyermekek egyéni helyzetének értékelése és arról határozati formában történő döntéshozatala ugyanúgy az eljáró hatóságok kötelezettsége, mint felnőtt szülei ügyében, az egyéniesített döntéshozatal és az ehhez kapcsolódó hatékony jogorvoslat hiánya sérti az Emberi Jogok Európai Egyezményének 5. cikk (4) bekezdését.

Az előbbieken hivatkozott cikk (4) bekezdése az alábbiakról rendelkezik:

„Szabadságától letartóztatás vagy őrizetbe vétel folytán megfosztott minden személynek joga van olyan eljáráshoz, melynek során őrizetbe vételének törvényességéről a bíróság rövid határidőn belül dönt, és törvényellenes őrizetbe vétele esetén szabadlábra helyezését rendeli el.”¹⁶

Felmerül ebben a körben azonban egy másik alapelv, melyet szintén több emberi jogi egyezmény deklará, ez pedig a család egységének elve.

Az előbbieken említett két alapelv érvényesítése a menekültügyi őrizet elrendelése és meghosszabbítása során nagy fejtörést okoz, hiszen mindkét irányból indokolható. Amennyiben szükségesnek mutatkozik a szülők menekültügyi őrizetbe vétele, akkor a család egységének és a gyermekek mindenek felett álló érdeke érvényesülésének elve nem kívánja-e inkább azt, hogy a gyermek szüleivel együtt maradjon, még ha őrizetben is vannak. Nem-e sérül kevésbé a gyermek, mint abban az esetben, ha kiemelik a családjából egy számára idegen országban, ahol nem tudja magát megértetni, és idegen környezetben helyezik el szüleinek vagy csak édesapjának a menekültügyi őrizete alatt.

Egyes álláspontok szerint, amennyiben kisgyermekes családok folyamodnak elismerés iránti kérelemért, akkor esetükben szóba sem jöhet a menekültügyi őrizet elrendelése.

Előfordulhat azonban olyan eset is, amikor nem kerül sor menekültügyi őrizet elrendelésére és a kisgyermekes család még azelőtt elhagyja a számára kijelölt szálláshelyet, még mielőtt a menekültügyi hatóság döntést hozott volna kérelme kapcsán. Ez akkor történhet meg, amikor a család úti célja ténylegesen nem az az ország, ahol elismerés iránti kérelmét előterjesztette.

---

¹⁶ EJEE 5. cikk 4. bekezdés

A menekültügyi őrizet végrehajtásának szabályairól és a menekültügyi óvadékról szóló 29/2013. (VI. 28.) BM rendelet (továbbiakban: Met.vhr.) szigorú feltételeket szab a menekültügyi hatóságnak családok őrizetbe vétele esetén:

A Met. vhr. 3. § (7) és (8) bekezdése kimondja, hogy a család egységének fenntartását a különleges bánásmódot igénylő személy elkülönített elhelyezése során is biztosítani kell. A menekültügyi őrzött befogadó központba történő befogadás során elsődlegesen a kiskorú mindenek felett álló érdekeinek szem előtt tartásával kell eljárni. A családok, illetve házastársak számára a családi együttélés alapvető feltételeinek megfelelő elkülönített lakóteret kell biztosítani.

VII. A menekültügyi őrizet időtartama:

A Met. 31/A. § (6) bekezdése alapján a menekültügyi őrizet legfeljebb hetvenkét órára rendelhető el. A menekültügyi hatóság a menekültügyi őrizet hetvenkét órán túli meghosszabbítását az elrendeléstől számított huszonnégy órán belül indítványozhatja az őrizet helye szerint illetékes járásbíróságnál. A bíróság legfeljebb hatvan nappal hosszabbíthatja meg az őrizet időtartamát, amely időtartam a menekültügyi hatóság kezdeményezésére legfeljebb két alkalommal újabb hatvan nappal hosszabbítható meg úgy, hogy az őrizet időtartama ez esetben sem haladhatja meg a hat hónapot. A meghosszabbításra vonatkozó indítványnak a meghosszabbítás esedékességének napját megelőző nyolc munkanapon belül kell megérkeznie a bírósághoz. A menekültügyi hatóság az indítványát köteles megindokolni.

Ezen § (7) bekezdése kimondja, hogy a menekültügyi őrizet hat hónapnál - a kiskorú gyermekkel rendelkező család esetében harminc napnál - nem tarthat tovább.

A joggyakorlat-elemző csoport kifejti tanulmányában, hogy az elrendelt menekültügyi őrizet tartama nem lehet hosszabb, mint amit a fenti célok indokolnak. Ez azt jelenti, hogy a gyakorlatban tipikusan felmerülő Met. 31/A. § (1) bekezdés a) és c) pontjai alapján (átdolgozott Befogadási irányelv 8. cikk (3) bekezdés a) és b) pontok alapján) elrendelt, vagy fenntartott menekültügyi őrizet abban az esetben, ha a személyazonosság/állampolgárság megállapítása érdekében további cselekmény ésszerűen nem vezethet eredményre, vagy az eljárás lefolytatásához szükséges adatok beszerzése megtörtént, az

őrizetet meg kell szüntetni¹⁷, az nem tartható fenn olyan alapokon, mint például a határozat meghozatalára még nem került sor, bírósági felülvizsgálat várható, stb. Hangsúlyozza a joggyakorlat-elemző csoport, hogy a menekültügyi őrizetnek nem célja a kérelem esetleges elutasítása esetén az idegenrendészeti őrizet elrendelésének biztosítása, bűnözés megelőzése, más hasonló jellegű praktikussági cél.

A joggyakorlat-elemző csoport álláspontja az, hogy a bíróság szerepe nem közvetlenül az elrendelés felülvizsgálata, hanem a hosszabbításáról való döntés. A bíróság az eljárása során csak a jogszabályi rendelkezések figyelembevétele alapján jár el, így értelemszerűen egyéb, jogszabályban meg nem határozott körülményeket (például Magyarország migrációs tranzitország jellegét) az őrizet meghosszabbítása tárgyában hozandó döntése során nem veheti figyelembe. A bíróság feladata tehát az, hogy kellő szakértelemmel eljárva biztosítsa a jogszabályban foglalt követelmények, köztük az alapjogok érvényre jutását. Ezen eljárás során szem előtt kell tartani azt is, hogy további jogorvoslat hiányában az eljáró bíróság az emberi jogok érvényesülésének, az uniós jog egységes alkalmazásának a határokon belüli utolsó fóruma.

VIII. MÖBEK

Magyarországon jelenleg három városban - Békéscsabán, Nyírbátor, valamint Kiskunhalas telephelyeken - tartanak fent menekültügyi őrzött befogadó központot (MÖBEK), ahová a kérelmük elbírálására váró menekültügyi őrizetesekek kerülnek. Abban az időszakban, amikor részt vettem a menekültügyi őrizet meghosszabbítása körüli teendőkben Kiskunhalason még nem működött MÖBEK, Debrecenből került át ide.¹⁸

Számos emberi jogi rendelkezés vonatkozik közvetlenül a fogvatartás körülményeire.¹⁹

Az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága iránymutatásában külön ki is tér arra, hogy a fogvatartás során emberséges körülményeket kell biztosítani és tiszteletben kell tartani a fogvatartottak emberi

---

¹⁷ Met. 31/A. § (8) bekezdés b) pont

¹⁸Itthon: Fél év a menekültügyi siralomházában – HVG.hu, Fehér Nóra http://hvg.hu/itthon/20140919_fel_ev_a_menekultugy_siralomhazaban

¹⁹ Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának 7., 10. és 17. cikke, ENSZ: Fogva tartott és bebörtönzött személyek védelmére vonatkozó alapelvek gyűjteménye, ENSZ: A fogvatartottakkal való bánásmódról vonatkozó minimumszabályok, ENSZ: A személyes szabadságuktól megfosztott fiatalok védelmére vonatkozó szabályok.

méltóságát és számba veszi azokat a feltételeket és körülményeket, melyet a menedékkérő számára minimálisan biztosítani kell. Ezek példálózó jelleggel a következők lehetnek:

A fogvatartást jogszerűen csak hivatalosan elismert, fogvatartásra szolgáló létesítményben történhet, tiszteletben kell tartani a menedékkérő emberi méltóságát, az őrizetbe vett menedékkérő fogvatartása nem lehet büntető jellegű, a fogvatartottak nevéől és fogvatartásának helyéről, valamint a fogvatartásukért felelős személyek nevéől nyilvántartást kell vezetni, koedukált létesítményben a férfiakat és a nőket elkülönítve kell elhelyezni, kivéve ha egy családhoz tartoznak. A gyermeket a felnőttektől el kell különíteni, kivéve, ha rokoni kapcsolatban állnak egymással. A családok számára lehetőség szerint elkülönített lakhatást kell biztosítani, szükség szerint gondoskodni kell megfelelő egészségügyi ellátásról, ideértve a pszichológiai tanácsadást is stb.

A menekültügyi őrizet jogintézményének bevezetését követően 2014. februárjában a Magyar Helsinki Bizottság felkereste a BÁH által fenntartott három állandó menekültügyi befogadó központot (Békéscsaba, Nyírbátor, Debrecen). Ezen látogatásokra a BÁH és a Helsinki Bizottság között fennálló 2013. július 16. napján kelt együttműködési megállapodás alapján került sor. A látogatások alkalmával a Bizottság munkatársai a fizikai körülmények megfigyelésén túl az őrizetesek és a BÁH helyi munkatársainak meghallgatásával tájékozódtak. Ennek során kitértek a bánásmóddal kapcsolatos tapasztalatokra, az egészségügyi ellátás minőségére, az ingyenes jogi segítségnyújtáshoz való hozzáférésre, valamint arra, hogy az elismerésüket kérők értik-e miért kerültek menekültügyi őrizetbe, tisztába vannak-e fogvatartásuk alapjául szolgáló okokkal.²⁰

A Bizottság általános benyomása az volt a három MÖBEK-kel kapcsolatosan, hogy nem valósul meg az a hatósági cél, miszerint a menekültügyi őrizet körülményei tükrözni fogják ennek kevésbé szigorú jellegét. Álláspontjuk szerint az elérhető szolgáltatások és a kényszerű szabadidő tartalmas eltöltésének lehetősége hiányosságai miatt a menedékjogi őrizet kedvezőtlenebb fogvatartási körülményeket jelent mint az idegenrendészeti őrizet.²¹

Álláspontját az alábbi megfigyelések alapján indokolta csak példálózó jelleggel:

---

²⁰Magyar Helsinki Bizottság: Jelentés a menekültügyi őrizet gyakorlatáról 2014. március 28., <http://helsinki.hu/wp-content/uploads/anonim-MHB-jelentes-menekeltugyi-orizet-gyakorlatarol.pdf>

²¹Magyar Helsinki Bizottság: Jelentés a menekültügyi őrizet gyakorlatáról 2014. március 28., <http://helsinki.hu/wp-content/uploads/anonim-MHB-jelentes-menekeltugyi-orizet-gyakorlatarol.pdf>

A fogvatartott elismerésüket kérők problémaként a tisztalkodási lehetőségekre és a fürdőszobák állapotára hivatkoztak, valamint arra, hogy a személyes tárgyaik tárolására nincs elegendő hely, a televíziózásra szolgáló helyiségekben nincsenek bútorok, a biztonsági őrök és a szociális munkások némelyike durván, megalázó hangnemben beszél velük. A megfigyelők ezen túlmenően kifogásolták a debreceni MÖBEK vonatkozásában azt, hogy a telephely biztonsági kerítésének kialakítása nyomasztó, megfélemlítő hatású, az őrtornyok pedig csak tovább erősítik ezt a hatást ezáltal pedig fogolytábor, vagy magas biztonsági fokozatú börtön hatását kelti. További kifogásuk az volt a debreceni MÖBEK-kel kapcsolatosan, hogy nem került kialakításra a szabadidő tartalmas eltöltésére alkalmas kellően felszerelt udvar. A nyírbátori MÖBEK-kel kapcsolatosan megemlézték, hogy bár ott van kialakítva sportolásra alkalmas udvar, azonban az homokkal le van szórva és így alkalmatlanná teszi az év egy részében különösen csapadékos időszakban bizonyos sportok gyakorlását. A békéscsabai, debreceni és nyírbátori őrzött menekültügyi befogadó központok alkalmatlanok arra, hogy ott sérülékeny menedékkérőket tartsanak fogva, mint felszereltségüket, mind személyi állományukat tekintve hagynak kívánni valót maguk után.²²

Ezen túlmenően megállapította a Helsinki Bizottság, hogy a hatóság és a bíróság a menekültügyi őrizetet nem kivételesen alkalmazza a kérelmező rendelkezésre állását biztosítandó eszközként. A fogvatartás alternatíváit szinte alig alkalmazza a hatóság, vagy ha mégis, akkor nem átláthatóak a mérlegelés szempontjai.

IX. A Debreceni Járásbíróság gyakorlata 2014. január 1. és 2015. december 31. között:

A Debreceni Járásbíróságnál 2014. január 1. és 2014. december 31. közötti időszakban 1414 esetben indítványozta a menekültügyi hatóság a menekültügyi őrizet meghosszabbítását. Az ügyérkezés 2015. januárjától 2015. március 24. napjáig 56 darab volt, amely adat azt mutatja, hogy lényegesen lecsökkent a menekültügyi őrizet meghosszabbítására irányuló indítványok száma, majd március végétől újra gyors iramú növekedés volt tapasztalható.

Ennek oka lehet egyrészt az, hogy a téli időszakban az időjárási viszonyokra tekintettel kevesebben indultak útnak. Tavalyi évhez képest változott az elismerésüket kérők összetétele is. Míg 2014.

---

²²Menedékkérők őrizete és a dublini eljárás gyakorlata, <http://helsinki.hu/menedekkerok-orizete-es-a-dublini-eljaras-gyakorlata>

szeptemberétől koszovói családok, csaknem komplett falvak indultak el a jobb élet reményében, addig 2015. márciusától háborús övezetből érkező egyedülálló férfiak. Jellemzően vallási, faji hovatartozásuk miatt üldözöttek, már többször több néven terjesztettek elő menekültügyi kérelmet. A koszovói családok inkább gazdasági okokból menekültek a nincstelenség, az éhezés elől. Úti céljuk Nyugat-Európa, főként Németország, Franciaország, Olaszország voltak, vagy azon okból mert elmondásuk alapján már családtagjuk él az előbbieken említett országokban tartózkodási engedéllyel, vagy menekültként elismerve vagy egyszerűen csak azért, hogy munkát találjanak maguknak. Olyan eset is előfordult, hogy azért szerettek volna főként Németországba eljutni, mivel korábban már ott éltek, de visszatértek hazájukba a háborút követően, majd újra elindultak. Ezen elismerésüket kérők kapcsán okozott igen nagy fejtörést a menekültügyi őrizet kérdése. Érződött a nyomás az emberi jogi szervek részéről, miszerint az elismerésüket kérők kisgyermekkel érkeztek és mivel nem tekinthető bűnözőnek ez a réteg, ennél fogva büntető jellegű szankciót sem kellene velük szemben alkalmazni, álláspontjuk szerint a menekültügyi őrizet ugyanis igencsak ilyen jellegű. A jogalkotó célja pedig semmiképpen sem az volt, hogy az amúgy is szorult, kiszolgáltatott helyzetben lévő embereket tovább büntessen ezen rendelkezésre állást biztosító intézkedés bevezetésével.

Nem kevésbé bonyolult a helyzet azokkal a menedéket keresőkkel kapcsolatosan, akik utóbb érkeztek, illetve jelenleg is érkeznek illegálisan Magyarországra. Annyi közös elmondható, hogy - kevés kivételtől eltekintve - szinte egyikőjük sem kívánt Magyarországon maradni. Menekülésük okait tekintve azonban vannak különbségek. Míg a koszovói elismerésüket kérők a jobb élet reményében indultak el, úgy mond gazdasági okokból, addig a jelenleg érkező elismerésüket kérők kevés százaléka az, aki ezen okra hivatkozik menedékkérelme előterjesztése során. Jellemzően háborús okokra, családjuk elvesztésére, tálib üldöztetésre, vallási okokra (muzulmán-keresztény, síita-szunita ellentét) hivatkozással hagyták el hazájukat, de voltak olyanok is, akik törzsi hagyományok előli menekülést, tulajdonjogi vitát, esetlegesen családi okokat említettek.

X. Zárógondolatok

Álláspontom szerint az elismerését kérő menedékjogi kérelmének elbírálása idejére és ahhoz szükséges mértékben az elismerését kérő rendelkezésre állásának biztosítása érdekében nagyon nehéz olyan megoldást találni, amely egyaránt megfelel mind az elismerését kérőnek, mind pedig a kérelmét

elbíráló országnak. Számos probléma közül a legjelentősebb szerintem az, hogy úgy biztosítsa a menekültügyi hatóság a menedékkérő rendelkezésre állását a menekültügyi eljárás idejére, hogy közben figyelembe vesz és be is tart valamennyi emberi jogi alapelvet, és emellett a rendelkezésre állást olyan eszközzel biztosítsa, amely kellően hatékony és alkalmas arra, hogy a menedéket kereső menekültügyi eljárás idejének egésze alatt jelen legyen. Kérdés, hogy erre valóban a menekültügyi őrizet a legmegfelelőbb megoldás? Ahogyan az előbbieken már bemutattam érvek - ellenérvek feszülnek egymásnak, különösen az országot védeni kívánó Kormány és az emberi jogokat általában védő emberi jogi szervezetek között. Ez utóbbiak közül a Helsinkai Bizottság több nyilatkozatában is bírálta már a magyar kormány intézkedéseit.

Ezek közül egy nemrégben - 2017. január 13. napján - közzétett cikke szerint 2017. január 9-én közel 225 fő volt menekültügyi őrizetben, míg 163-an nyílt befogadó állomáson. Álláspontja szerint a menedékkérők őrizetbe vétele sokba került a magyar adófizetőknek figyelembe véve a fogdák és az őrszemélyzet fenntartását. Problémaként említi, és teljesen megalapozottan, a terrorizmus veszélyét, amivel kapcsolatban azonban kijelentette, hogy nem jelenti azt, hogy egyenlőségjelet kellene tenni a menedékkérők és a terroristák között, hiszen a „közelmúltban a szélsőséges iszlám nevében elkövetett terrorcselekményeket jellemzően már Európában született uniós állampolgárok követtek el, nem menekültek, nem menedékkérők.”²³

Mindenesetre, amíg a menedékkérő menekültügyi eljárás idejére történő rendelkezésre állásának biztosítása kapcsán nem születik olyan megnyugtató megoldás, amely egyaránt megfelel az elismerését kérőnek és a kérelmét elbíráló tagállamnak is, addig úgy gondolom, hogy a menekültügyi őrizetet kivételesen, egyéni szempontokat figyelembe véve az emberi jogok maradéktalan érvényesülése mellett és részletesen kifejtett indokok alapján lehet elrendelni, illetve fenntartani.

---

²³ http://hvg.hu/itthon/20170113_helsinki_bizottsag_reakcio_idegenrendeszeti_orizet

Felhasznált irodalomjegyzék:

1. Kézikönyv a menekültügyre, határokra és bevándorlásra vonatkozó európai jogról. 2014. évi kiadás
2. Menekültügyi Joggyakorlat-elemző Kúria Munkacsoportjának 2014. októberi összefoglaló véleménye
3. Dr. Kiss Árpád: A menekültügyi őrizettel kapcsolatos szabályozás, valamint egyes felmerülő kérdések, 2014
4. http://hvg.hu/itthon/20160705_strasbourggi_birosag_jogtalan_fogva_tartas_irani_menedek_kero
5. UNHCR: Fogvatartás: iránymutatás. Menedékkérők fogvatartása és a fogvatartás alternatíváira vonatkozó kritériumok és normák. 2012.
6. ENSZ: Fogva tartott és bebörtönzött személyek védelmére vonatkozó alapelvek gyűjteménye,
7. ENSZ: A fogvatartottakkal való bánásmódra vonatkozó minimumszabályok,
8. ENSZ: A személyes szabadságuktól megfosztott fiatalok védelmére vonatkozó szabályok.
9. Menedékkérők őrizete és a dublini eljárás gyakorlata, <http://helsinki.hu/menedekkerok-orizete-es-a-dublina-eljaras-gyakorlata>
10. http://hvg.hu/itthon/20170113_helsinki_bizottsag_reakcio_idegenrendeszeti_orizet

Felhasznált jogszabályok jegyzéke:

1. Emberi Jogok Európai Egyezménye (EJEE)
2. Tanács 2003. január 27-i a menedékkérők befogadásának minimumszabályainak megállapításáról szól 2003/9/EK irányelv (Befogadási irányelv) rendelkezéseit
3. Európai Parlament és a Tanács a nemzetközi védelmet kérelmezők befogadására vonatkozó szabályok megállapításáról című, 2013. június 26-i 2013/33/EU irányelv (Új Befogadási Irányelv)
4. A menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény (Met.)
5. A Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya
6. Átdolgozott Befogadási Feltételekről szóló Irányelv
7. Dublini Rendelet
8. A menekültügyi őrizet végrehajtásának szabályairól és a menekültügyi óvadékról szóló 29/2013. (VI. 28.) BM rendelet (továbbiakban: Met.vhr.)